

Preteklost na dosegu klika! || The past is just a click away!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

4. MEDNARODNA KONFERENCA e-ARH.si 4th INTERNATIONAL CONFERENCE

Ljubljana, 20.– 21. november 2018
Austria Trend Hotel Ljubljana

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Preteklost na doseg klik! || The past is just a click away!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

IZZIVI PRI ZAGOTAVLJANJU DOSTOPNOSTI in UPORABE ARHIVSKEGA GRADIVA V ARHIVIH

doc. dr. Gregor Jenuš
Sektor za varstvo arhivskega gradiva posebnih arhivov

Ljubljana, 20.– 21. november 2018
Austria Trend Hotel Ljubljana

Arhivsko gradivo

ARHIVSKO GRADIVO JE KULTURNI SPOMENIK:

- trajen pomen za razumevanje kulture naroda, zgodovine
- pravni vir za zaščito pravnega interesa fizičnih ali pravnih oseb
- uporaba v raziskovalne in znanstvene namene

Arhivsko gradivo

ARHIVSKO GRADIVO JE KULTURNI SPOMENIK:

- trajen pomen za razumevanje kulture naroda, zgodovine
- pravni vir za zaščito pravnega interesa fizičnih ali pravnih oseb
- uporaba v raziskovalne in znanstvene namene

DIGITALIZACIJA (razlogi):

- materialno varstvo → pretvorba iz analogne v digitalno obliko
- dostopnost → „access on demand“
- reprezentivnost
- upravljanje s podatki → varstvo osebnih podatkov, GDPR?

Arhivsko gradivo

ARHIVSKO GRADIVO JE KULTURNI SPOMENIK:

- trajen pomen za razumevanje kulture naroda, zgodovine
- pravni vir za zaščito pravnega interesa fizičnih ali pravnih oseb
- uporaba v raziskovalne in znanstvene namene

DIGITALIZACIJA (razlogi):

- materialno varstvo → pretvorba iz analogne v digitalno obliko
- dostopnost → „access on demand“
- reprezentativnost
- upravljanje s podatki → varstvo osebnih podatkov, GDPR?

Strategija za enotni digitalni trg (2015)

Evropska komisija - sporočilo za medije

Strategija za enotni digitalni trg: Evropska komisija se je dogovorila o področjih ukrepanja

Bruselj, 25 marec 2015

Digitalna tehnologija je del vsakdanjega življenja. Internet je neusahljiv vir digitalnih priložnosti, tako za študij in gledanje filmov, spletne nakupe in prodajo kot za stike s prijatelji ali osebnim zdravnikom. Vendar se v Evropski uniji ljudje in podjetja vsak dan srečujejo s številnimi ovirami – od geografskih blokad ali težav pri čezmejni dostavi paketov do nepovezanih elektronskih storitev. Digitalne storitve so pogosto omejene z nacionalnimi mejami. Junckerjeva Komisija si je kot **prednostno nalogo** zadala, da bo te ovire odstranila in vzpostavila **enotni digitalni trg**, s čimer se bodo svoboščine enotnega trga EU razširile na digitalno področje, kar bo spodbudilo rast in ustvarjanje novih delovnih mest v Evropi. Kolegij komisarjev je danes prvič razpravljal o strategiji za enotni digitalni trg, ki bo predstavljena maja, in določil glavna področja, na katera se bo Komisija osredotočila pri svojem delu, da bi sprožila prave spremembe za potrošnike in podjetja.

Podpredsednik za enotni digitalni trg **Andrus Ansip** je povedal: „Odpravimo vse omejitve in zrušimo zidove, ki nas blokirajo na spletu. Ljudje morajo imeti možnost, da prosto prečkajo meje tako v resničnem svetu kot tudi na spletu. Inovativnim podjetjem je treba pomagati, da se lahko širijo po vsej EU in niso omejeni na domači trg. Pri tem prizadevanju bo vsak korak težaven, vendar potrebujemo ambiciozen začetek. Evropa mora v celoti izkoristiti prednosti digitalne dobe: boljše storitve, večji udeležbo in nova delovna mesta.“

Komisar za digitalno gospodarstvo in družbo **Günther H. Oettinger** je povedal: „Evropa ne more voditi digitalne revolucije, če bo združevala 28 različnih pravil za telekomunikacijske storitve, avtorske pravice, varnost informacijske tehnologije in varstvo podatkov. Potrebujemo evropski trg, ki omogoča razcvet novih poslovnih modelov in rast novih podjetij ter na katerem lahko industrija izkoristi prednosti interneta stvari. Tudi ljudje morajo vlagati v svoje veščine na področju informacijske tehnologije, tako na svojem delovnem mestu kot tudi v prostem času.“

Pri današnji orientacijski razpravi so bila določena tri glavna področja, na katera bo Komisija osredotočila svoje ukrepe v svojem mandatu:

1. Boljši dostop potrošnikov in podjetij do digitalnih proizvodov in storitev

- Olajšanje čezmejnega **elektronskega poslovanja**, zlasti za mala in srednja podjetja, z usklajenimi potrošniškimi in pogodbenimi pravili ter bolj učinkovito in cenovno ugodno **dostavo pošilk**. Danes le 15 % potrošnikov kupuje prek spleta v drugi državi EU, kar ni presenetljivo, če so stroški dostave višji od dejanske cene proizvoda (več podatkov je na voljo v [informativnem gradivu](#)).
- Odprava **geografskih blokad**: preveč Evropejcev ne more uporabljati spletnih storitev, ki so na voljo v drugih državah EU, pogosto brez kakršne koli utemeljitve, ali pa so preusmerjeni v lokalno trgovino z drugačnimi cenami. Na enotnem trgu ni prostora za takšno diskriminacijo.
- Posodobitev **avtorskega prava**, da bi zagotovili ustrezno ravnotežje med interesi ustvarjalcev in interesi uporabnikov ali potrošnikov. S tem se bo izboljšal dostop ljudi do kulture, kar bo spodbujalo kulturno raznolikost, obenem pa se bodo odprle nove priložnosti za umetnike in ustvarjalce vsebin ter zagotovljeno bo boljše uveljavljanje pravic.
- Poenostavitev ureditev **DDV** je pomembna za spodbujanje čezmejnega poslovanja, zlasti za mala in srednja podjetja. Zanje veliko težavo pomenijo stroški in zapletenost poslovanja zaradi tujih davčnih pravil. Stroški, povezani z DDV, ki so posledica različnih zahtev, po ocenah znašajo 80 milijard EUR.

K razpravi so največ prispevali:

Andrus Ansip, podpredsednik za enotni digitalni trg,
Günther Oettinger, komisar za digitalno gospodarstvo in družbo,

»V kontekstu digitalnega prostora, pa naj gre za zasebni ali poslovni vidik, je ključna strateška naloga odprava omejitev, ki preprečujejo oblikovanje enotnega evropskega digitalnega trga. /.../

Tako bo oblikovan enotni evropski digitalni prostor (trg), ki bo podjetjem omogočal **enostavnejše poslovanje, nižje stroške nastopanja na enotnem trgu**, izboljšal bo možnosti za raziskave, razvoj in inovacije, na uporabniški strani pa bo zagotovil **enake možnosti dostopa prebivalcev** do digitalnih storitev, vsebin in proizvodov.

Z enakimi pravili poslovanja, varnosti in zaščite se bo predvidoma okrepilo tudi **zaupanje** uporabnikov v digitalne tehnologije in storitve.«

Digitalna Slovenija 2020 – Strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020 (2016)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

»**Digitalizacija**, digitalne vsebine in e-storitve ter **javna dostopnost** so tudi na področju kulture bistvenega pomena za **ustvarjanje dodane vrednosti** znotraj same kulture ter z njo povezanih kulturnih industrij. Pomenijo osnovo za **uporabo digitalnih kulturnih vsebin** v procesih **izobraževanja, usposabljanja, raziskovanja**, vseživljenjskega **učenja** in pridobivanja znanja. Prispevajo k **razvoju** kreativnih vsebin za oblikovanje nove oziroma obogatene ponudbe ter **promocije kulturne dediščine in države**.

Digitalne kulturne vsebine so eden najučinkovitejših instrumentov za dvig prepoznavnosti in konkurenčnosti Slovenije v Evropi in svetu.«

Kulturna politika → Nacionalni programi za kulturo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

NACIONALNI PROGRAM ZA KULTURO

Nacionalni program za kulturo 2004-2007 (2004)

- ni predvideval digitalizacije vse kulturne dediščine → knjižnično, avdiovizualno gradivo

Nacionalni program za kulturo 2008-2014 (2008)

- digitalizacija kulturne dediščine kot „osnova za neposredno uporabo digitalnih kulturnih vsebin v procesih izobraževanja, usposabljanja, vseživljenjskega učenja in raziskovanja“

Nacionalni program za kulturo 2014-2017 (2014)

- kakovostna hramba arhivskega gradiva je dolžnost, dostop do javnega arhivskega gradiva je pravica
- digitalizacija najbolj ogroženega in uporabljenega arhivskega gradiva sistematična od 2013

Nacionalni program za kulturo 2018-2025 (2018)

- poudarek na vzpostavitvi slovenskega elektronskega arhiva?

Izzivi zagotavljanja dostopa in uporabe arhivskega gradiva

- Javno dostopno
- Omejitve zaradi materialnega varstva
- Roki nedostopnosti po ZVDAGA in ZAGOPP

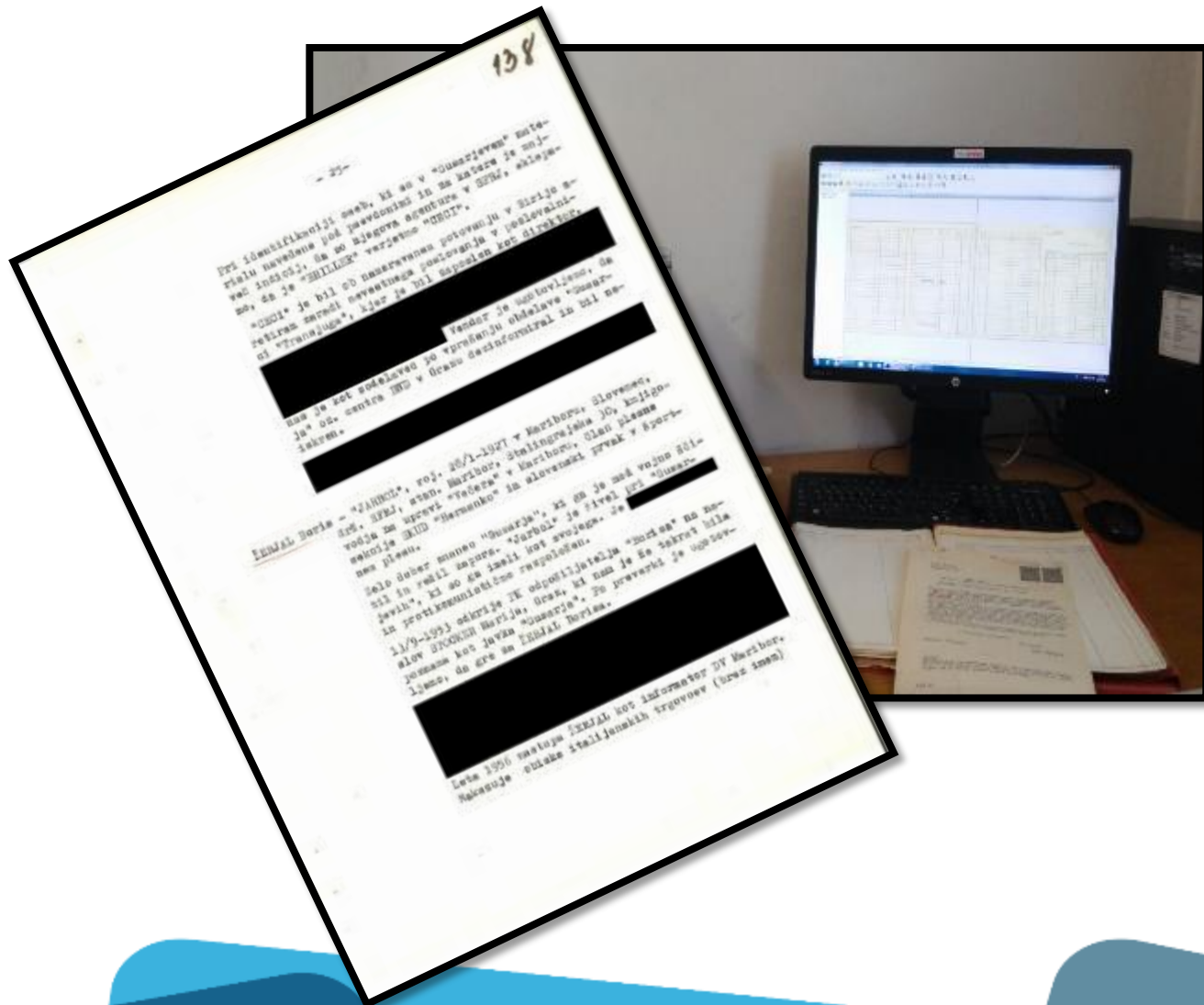
SKROMNI ZAČETKI digitalizacije:

prvi projekt digitalizacije: kataster (2000-2003, 2007-2008)

listine, diplome, rodovniki ... (2005)

Izzivi zagotavljanja dostopa in uporabe arhivskega gradiva → varstvo osebnih podatkov

PRELOM digitalizacije:

- nova vloga digitalizacije: referendum 2011 in 2014 ter vprašanje dostopnosti gradiva represivnih organov
- digitalizacija za potrebe ANONIMIZACIJE (2014-)
- sistematična digitalizacija od 2013 naprej s pomočjo zunanjih ponudnikov → osebni dosjeji, terenske preverke, dosjeji emigracije

Izzivi zagotavljanja dostopa in uporabe arhivskega gradiva → varstvo osebnih podatkov

Objective REDACT Primer 10

Page 1 of 3
Page 2 of 3
Page 3 of 3

Mati **CELIN Marija** roj. **ZIMRAJH**, roj. 1925 v Lovrencu na Pohorju, stan. Središče ob Dravi, Slovenska ul. št. 18, gospodinja, **Slovenka**, drž. **SFRJ**.

Med NOB je bila **internirana** v žensko **taborišče** v Avstrijo in je tam ostala do konca vojne. Za posledico grobega ravnanja je danes **invalid**. Po vojni se je vrnila v Lovrenc na Pohorju, kjer se je poročila s **sevanjim** možem. Skupaj sta se preselila v Središče ob Dravi. Ni član ZK vendar je aktivna v delu KS in RK.

Brat **CELIN An** Mariboru, stan. Maribor, Frankolovska št. 22, po **JLA**, zaposlen v kasarni Slave Klavore v Maribo **mega** otroka, **Slovenec**, drž. **SFRJ**.

Osebe navedene v naši preverki niso bile preverjene v CEK in KE.

Operativni delavec

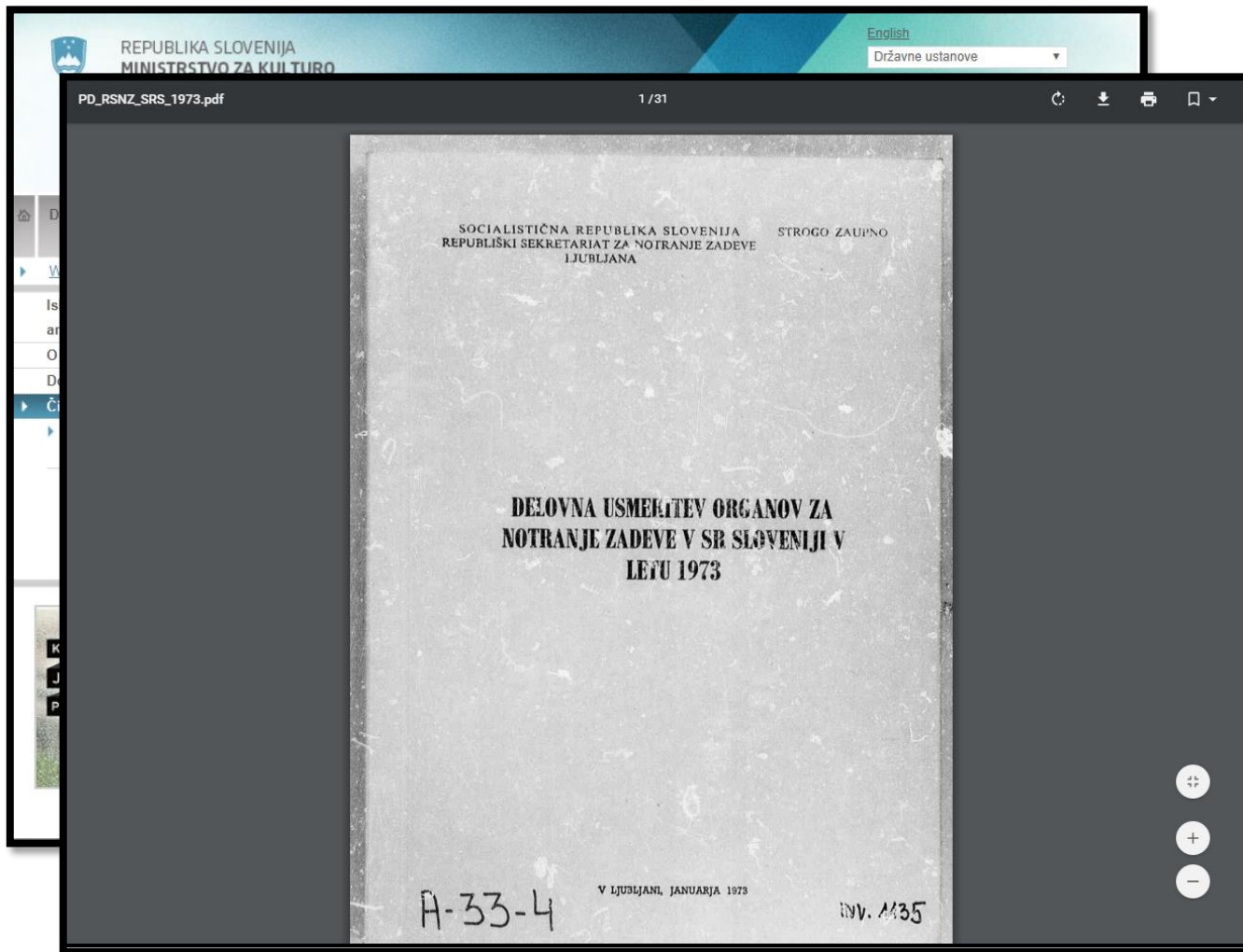
Rectangle Redaction Properties

- Style: Solid
- Box
- Dark
- Dark Box
- Sample: Original Content
- Original Content
- Light
- Light Box
- Medium
- Medium Box
- Solid

Fit To Width 3 / 3

Redaction Targets Finalize Close

Izzivi zagotavljanja dostopa in uporabe arhivskega gradiva → spletni dostop?

Javno dostopno arhivsko gradivo SDV fonda SI AS 1931 (poročila, programi) na mikrofilmskih kolutih digitalizirano (2013-2014) in objavljeno na spletu (2014):

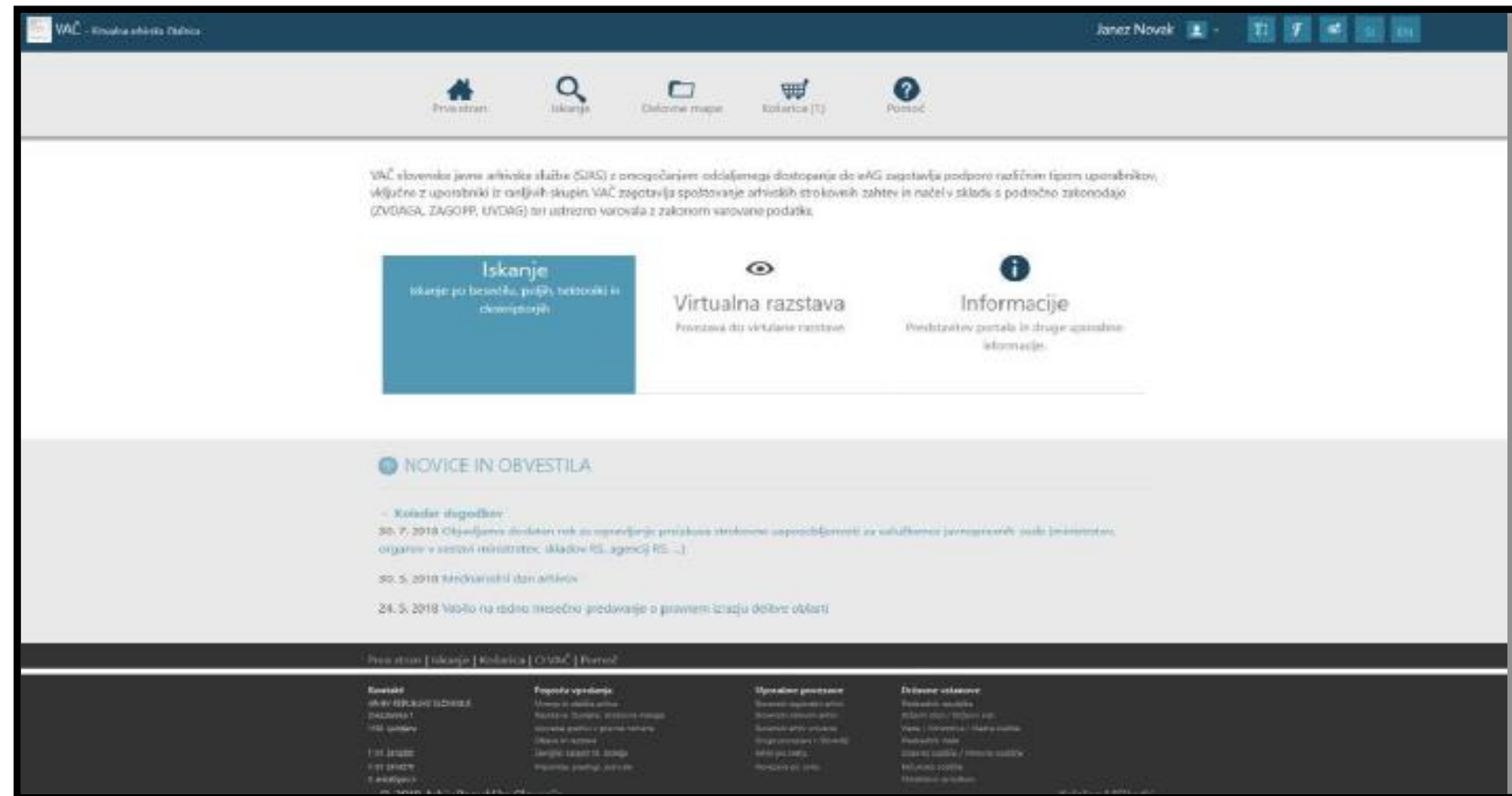
Javno dostopno gradivo:

- evidenca več kot 17 tisoč dosjejev SDV (t. e. 2871)
- poročila RSNZ med leti 1945 in 1986 (serija A-13)
- poslovniki RSNZ za leti 1968, 1970 (serija A-40)
- programi dela RSNZ med leti 1971 in 1976 (serija A-33)
- navodila RSNZ (serija B-04)
- organizacija služb SDV med leti 1945 in 1970 (serija G-10) in pravilniki o sistemizaciji delovnih mest za konec sedemdesetih let (serija G-20)
- študije: zgodovina organov RSNZ in varnostno obveščevalnih služb (1945-1952)

Izzivi zagotavljanja dostopa in uporabe arhivskega gradiva → Virtualna arhivska čitalnica

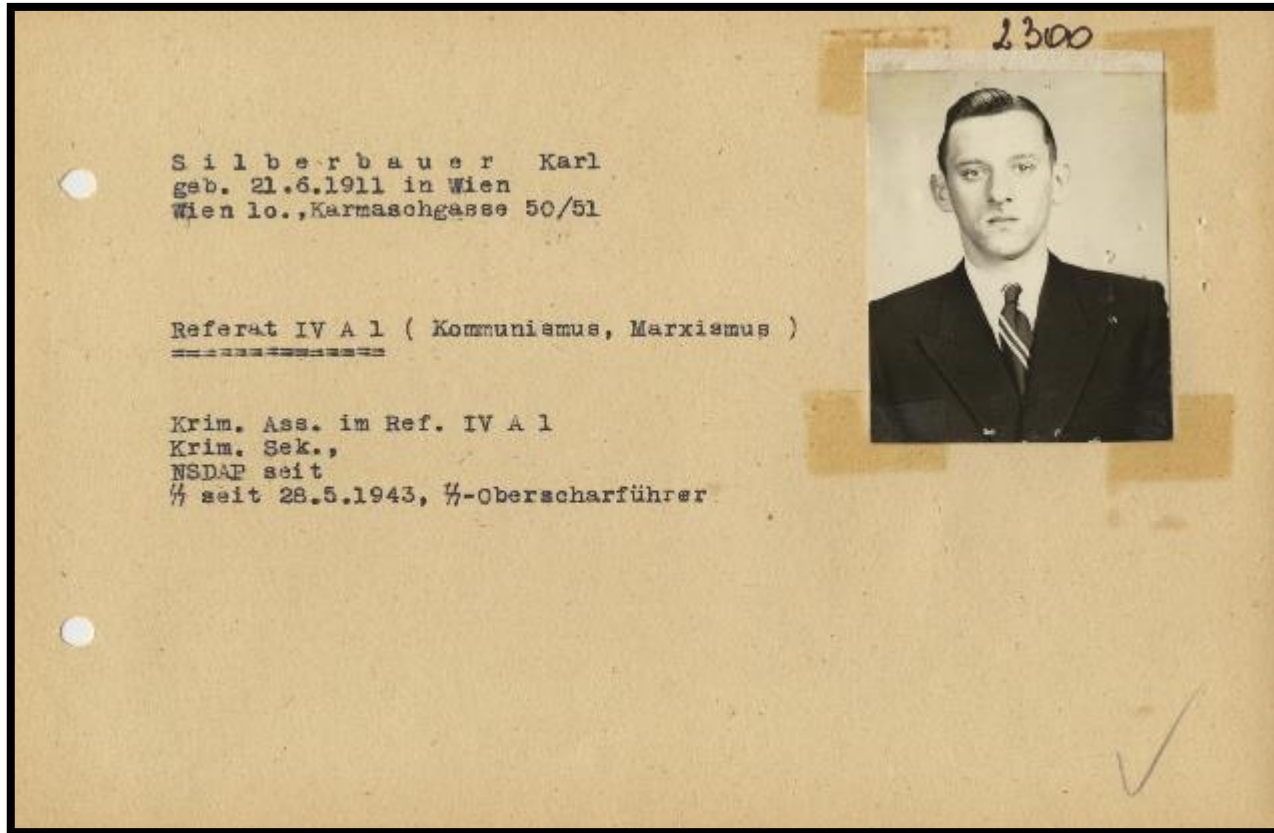
- Projekt e-ARH-si: ESS 2016-2020
- rešitev VAČ

Izzivi zagotavljanja dostopa in uporabe arhivskega gradiva → promocija kulturne dediščine

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

Uslužbeni karton SS-Oberscharführerja Karla Josefa Silberbauerja

Signatura: *SI AS 1931, Republiški sekretariat za notranje zadeve SRS, t. e. 811.*

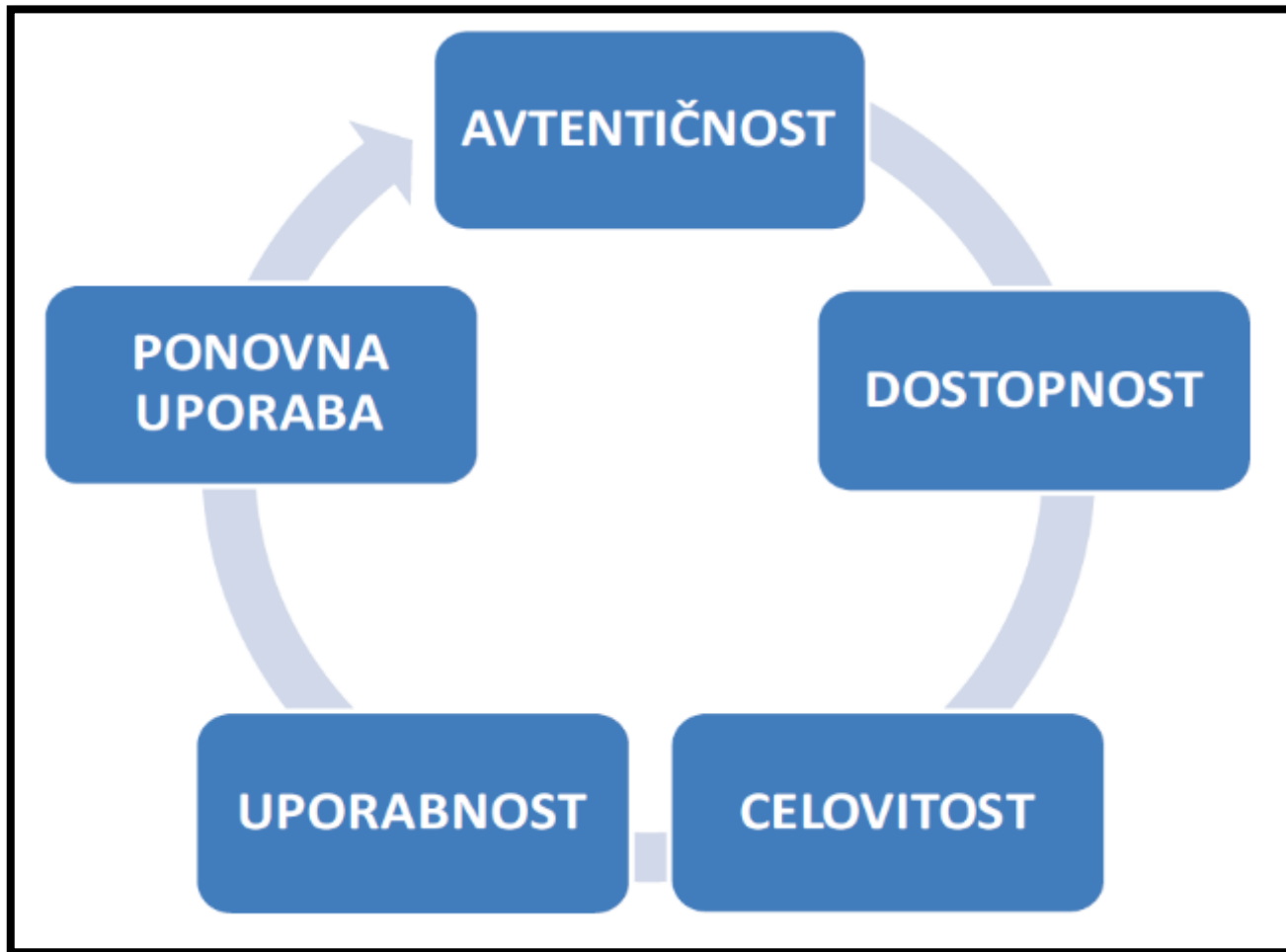
Spletna rubrika »Arhivalija meseca« → od januarja 2011:

- dokumenti predstavljeni v sliki in besedi;
- poleg reprodukcij dokumentov predstavljena krajša spremna besedila z opisom dokumentov (zlasti njegovih posebnosti), kratek povzetek vsebine, izvleček ali prevod bistvenih delov.
- predstavljeni kontekst nastanka dokumentov oziroma oseb, dogodkov ali procesov, ki jih dokumenti odslikavajo.

Arhivalija meseca v sistemu Cobiss registrirana kot elektronski vir

Od novembra 2011 pripravljamo poleg slovenske tudi angleško verzijo.

Izzivi zagotavljanja dostopa in uporabe arhivskega gradiva → standardizacija digitalizacije

UVDAG, 13. člen:

- 1. **evidentiranje** vseh enot dokumentarnega in arhivskega gradiva ne glede na obliko ali nosilec zapisa, način nastanka in druge tehnološke značilnosti;
- 2. pravilno **pretvorbo** in **zajem** vsebine dokumentarnega in arhivskega gradiva v digitalno obliko ter **hrambo** v ustreznih formatih za dolgoročno hrambo;
- 3. samodejno oziroma ročno **kontrolno pravilne izvedbe digitalizacije** z namenom odprave napak oziroma odstopanj;
- 4. **evidentiranje digitaliziranega** dokumentarnega in arhivskega **gradiva**;
- 5. **hrambo** zadostnega obsega **dokumentacije**, s katero se dokazuje, da uporabljena orodja, metode in postopki digitalizacije zagotavljajo zanesljiv zajem v digitalno obliko.

Prilagoditve arhivskega gradiva ranljivim skupinam: filmsko gradivo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

To so gadi

Viba film, Slovenija 1977
barvni, DCP
scenarist in režiser **Jože Bevc**
direktor fotografije **Ivan Marinček**
komponist **Janez Gregorc**

Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Republike Slovenije,
SI AS 1086, Zbirka filmov

Prilagoditve arhivskega gradiva ranljivim skupinam: filmsko gradivo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

da bi ti tukaj notri

e-ARH.si

Prilagoditve arhivskega gradiva ranljivim skupinam: filmsko gradivo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

Prilagoditev celovečernega filma **To so gadi** je bila pripravljena v okviru KC4 projekta e-ARH.si: ESS 2014-2020, ki se ukvarja z DOSTOPNOSTJO

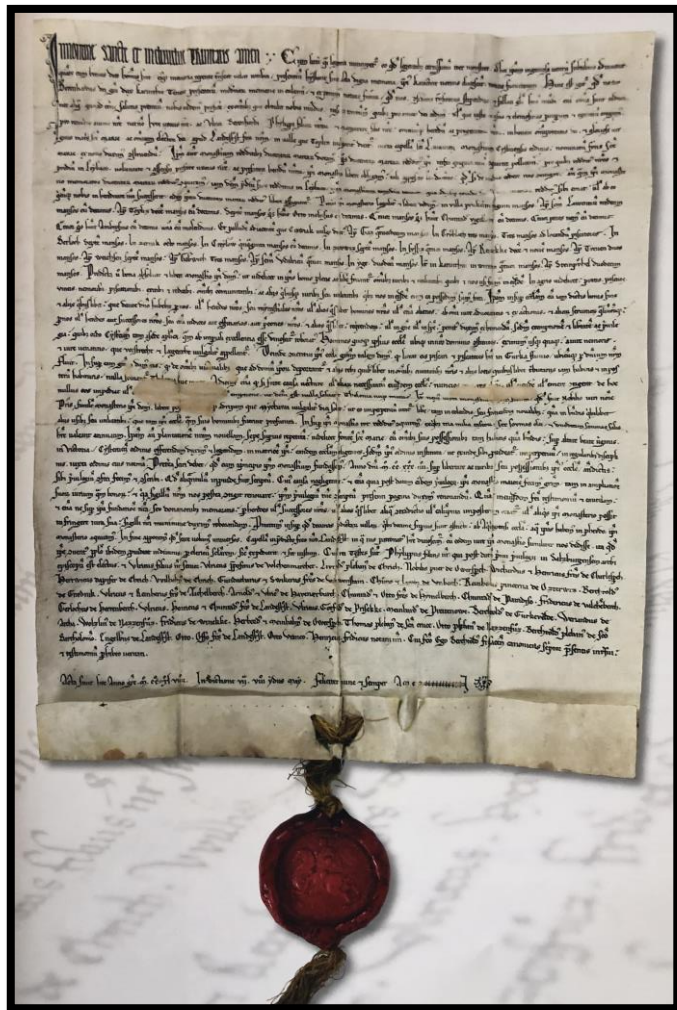
NAMEN:

- popularizacija filmske arhivske kulturne dediščine za ranljive skupine

PRILAGODITVE:

- **slepi** in **slabovidni**: zvočni opis ali avdiodeskripcija
- **gluhi**: tolmačenje v slovenski znakovni jezik
- **naglušni**: podnapisi

Prilagoditve arhivskega gradiva ranljivim skupinam: listina s pečatom

Ustanovna listina cistercijskega samostana Kostanjevica na Krki

original, pergament, latinski jezik

57 x 45 cm

pečat koroškega vojvode Bernharda Spanheimskega iz

redečega voska Ø 7,5 cm

pečat v voščeni posodici Ø 11 cm pritrjen z rumeno-

rdečo svileno vrvico, na hrbtni strani pečata odtis

elipsastega pečatnika

SI AS 1063, Zbirka listin, št. 7

Preteklost na doseg klik! || The past is just a click away!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE

IZZIVI PRI ZAGOTAVLJANJU DOSTOPNOSTI in UPORABE ARHIVSKEGA GRADIVA V ARHIVIH

doc. dr. Gregor Jenuš
Sektor za varstvo arhivskega gradiva posebnih arhivov

Ljubljana, 20.– 21. november 2018
Austria Trend Hotel Ljubljana